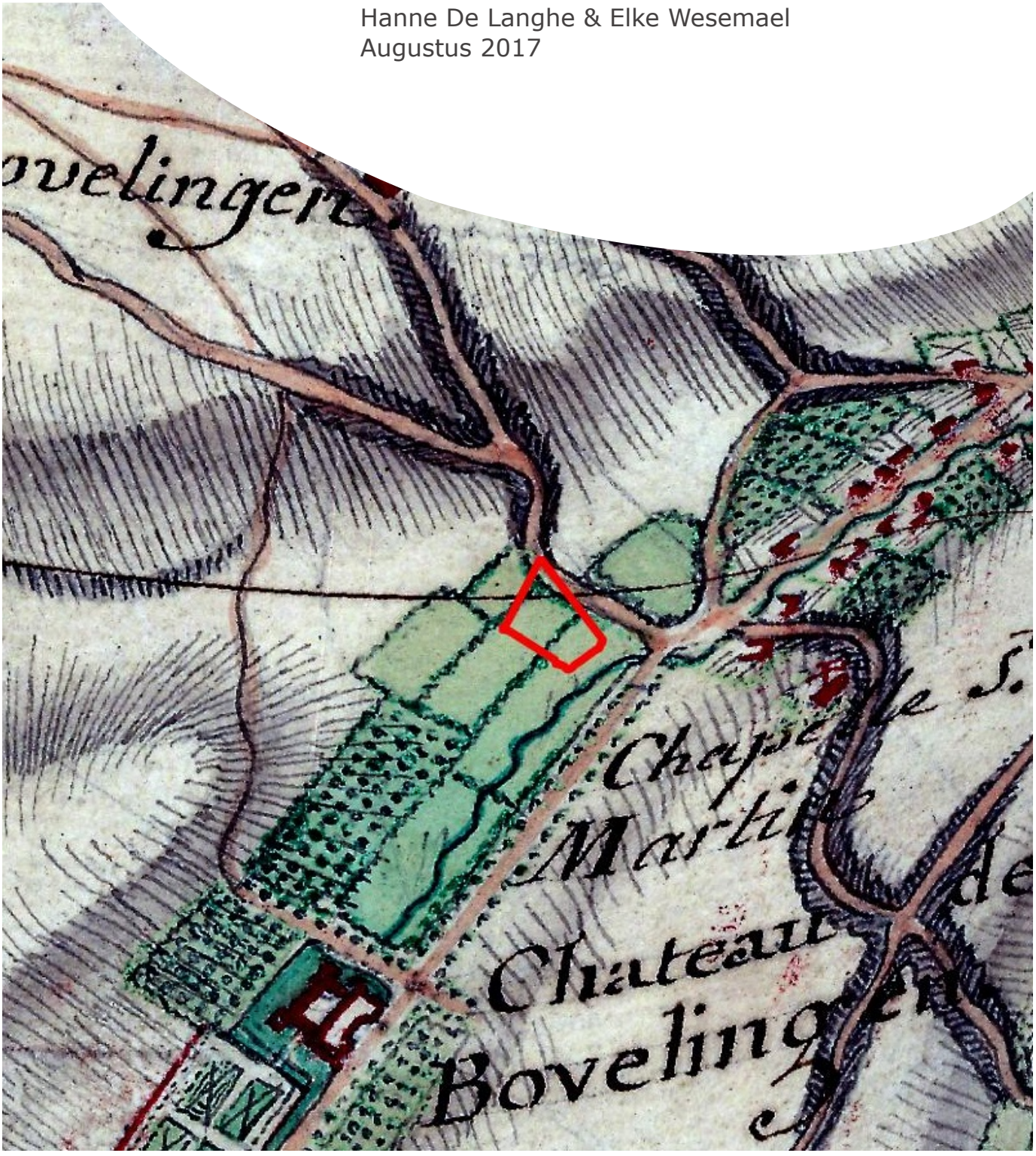
ARON bvba
Archeologisch Projectbureau

RAPPORT 460

Archeologienota
Heers, Kloosterstraat
Verlegging van de Kasteelbeek

Deel 1: Verslag van Resultaten

Hanne De Langhe & Elke Wesemael
Augustus 2017

ARON-RAPPORT 460

ARCHEOLOGIENOTA

HEERS, KLOOSTERSTRAAT
VERLEGGING VAN DE KASTEELBEEK

Hanne De Langhe & Elke Wesemael

Tongeren
2017

Colofon

ARON rapport 460 – Archeologienota Heers, Kloosterstraat – Verlegging van de Kasteelbeek

Erkend archeoloog: Hanne De Langhe (OE/ERK/archeoloog/2016/00156)

Auteurs: Hanne De Langhe & Elke Wesemael

Bijdragen: /

Foto's en tekeningen: ARON bvba (tenzij anders vermeld)

Wettelijk depot: D/2017/12.651/116

Op de teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Gelieve ons de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken op info@aron-online.be
Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van ARON bvba mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, bewerkt, en/of openbaar gemaakt door middel van web-publicatie, druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

ARON bvba
Archeologisch Projectbureau
Neremweg 110
3700 Tongeren
www.aron-online.be
info@aron-online.be
tel: 012/225.250
fax: 012/770.034

© ARON bvba, Archeologisch projectbureau, 2017

INHOUDSTAFEL

INLEIDING 2
DEEL 1. VERSLAG VAN RESULTATEN 3
Hoofdstuk 1. Bureauonderzoek 3
1 Beschrijvend gedeelte 3
1.1 Administratieve gegevens 3
1. 2 Onderzoeksvragen en randvoorwaarden 5
1. 3 Beschrijving van de geplande bodemingrepen 5
1.4 Werkwijze, verloop en actoren 6
2 Assessment 8
2.1 Situering van het onderzoeksgebied 8
2.2 Historische en archeologische situering 8
2.3 Impact van de bodemingrepen en kenniswinst 14
2.4 Onderzoeksvragen 15
2.4 Datering en interpretatie 15
3. Samenvatting 16
DEEL 2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN 17
1. Gemotiveerd advies 17
1.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek 17
1.2 Duiding en waardering van de archeologie in het projectgebied 17
1.3 Impact van de geplande bodemingrepen 17
1.4 Bepaling van de maatregelen 17

BIBLIOGRAFIE

BIJLAGEN

Bijlage 1: Periodentabel
Bijlage 2: Kadasterplan
Bijlage 3: Afbeeldingenlijst
Bijlage 4: Inplantingsplan
Bijlage 5: Dwarsprofielen
Bijlage 6: Lengteprofielen

INLEIDING

De initiatiefnemer plant op een ca. 5280 m² groot terrein ter hoogte van de Kloosterstraat in Mechelen-Bovelingen (gemeente Heers) de verlegging en een herstel van de Kasteelbeek.

Gezien voor de realisatie van dit project een stedenbouwkundige vergunning vereist is, bodemingrepen uitgevoerd worden, het terrein niet in een gebied ligt waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, het terrein niet volledig binnen een gabarit bestaande lijninfrastructuur valt en het terrein deels binnen het beschermd monument Kasteel van Bovelingen: aanhorigheden, park en dreef (ID: 3895) en binnen een beschermd stads- of dorpszicht (ID 3894) ligt, is het toevoegen van een bekrachtigde archeologienota aan de vergunningsaanvraag verplicht.[1]

Een archeologienota is een document dat opgemaakt wordt op basis van een archeologisch vooronderzoek en dat niet alleen administratieve gegevens van het onderzoeksgebied bevat, maar ook een verslag van de resultaten van het uitgevoerde vooronderzoek, een voorstel van beslissing en een plan van aanpak voor de maatregelen die daaruit volgen.[2] Het doel van het archeologisch vooronderzoek bestaat in het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische site in een onderzoeksgebied en indien deze aanwezig is te bepalen wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van de bodemingrepen en wetenschappelijk onderzoek.[3]

De *Code van Goede Praktijk* versie 2.0 voorziet in de opmaak van een '*archeologienota met beperkte samenstelling*' indien de confrontatie tussen de toekomstige werken en één doorslaggevend aspect uit de beschrijving van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied, de historische beschrijving, of de bespreking van het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader aantoont dat:

1° met aantoonbare zekerheid geen archeologisch erfgoed aanwezig is op het onderzochte terrein, of;
2° de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed, of;
3° verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst.

Vermits de confrontatie van de uitgevoerde werken en het historisch en archeologisch kader aantoonde dat verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid niet zou leiden tot kenniswinst, werd enkel een bureauonderzoek met beperkte samenstelling uitgevoerd en werd geen *Programma van Maatregelen* opgemaakt. Het gemotiveerd advies hiervoor wordt beschreven in deel 2.

[1] Zie hiervoor de beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek bij het aanvragen of verlenen van vergunningen. https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/news/downloads/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf
[2] Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen (CGP)(2015), p. 15.
[3] CGP 2016, p. 27.

DEEL 1. VERSLAG VAN RESULTATEN

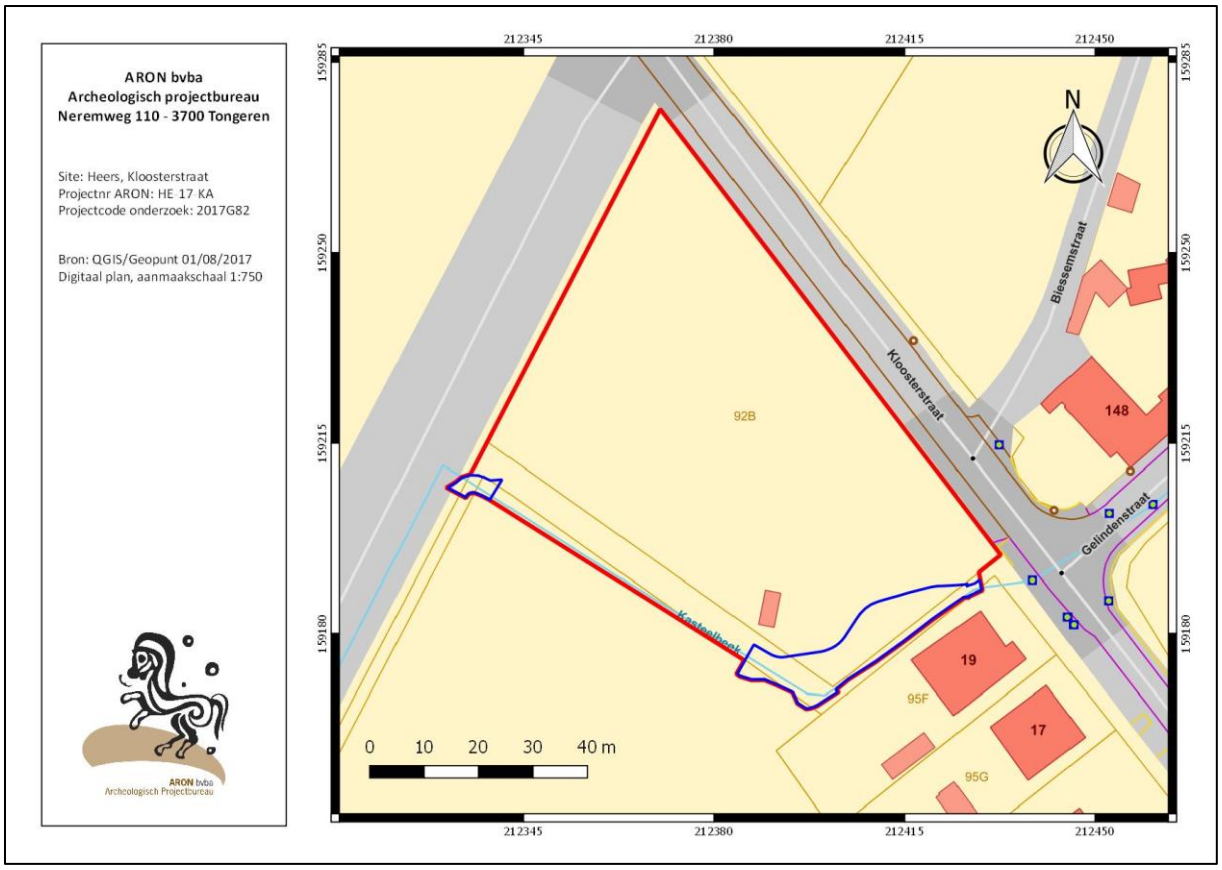
HOOFDSTUK 1. BUREAUONDERZOEK

1 Beschrijvend gedeelte

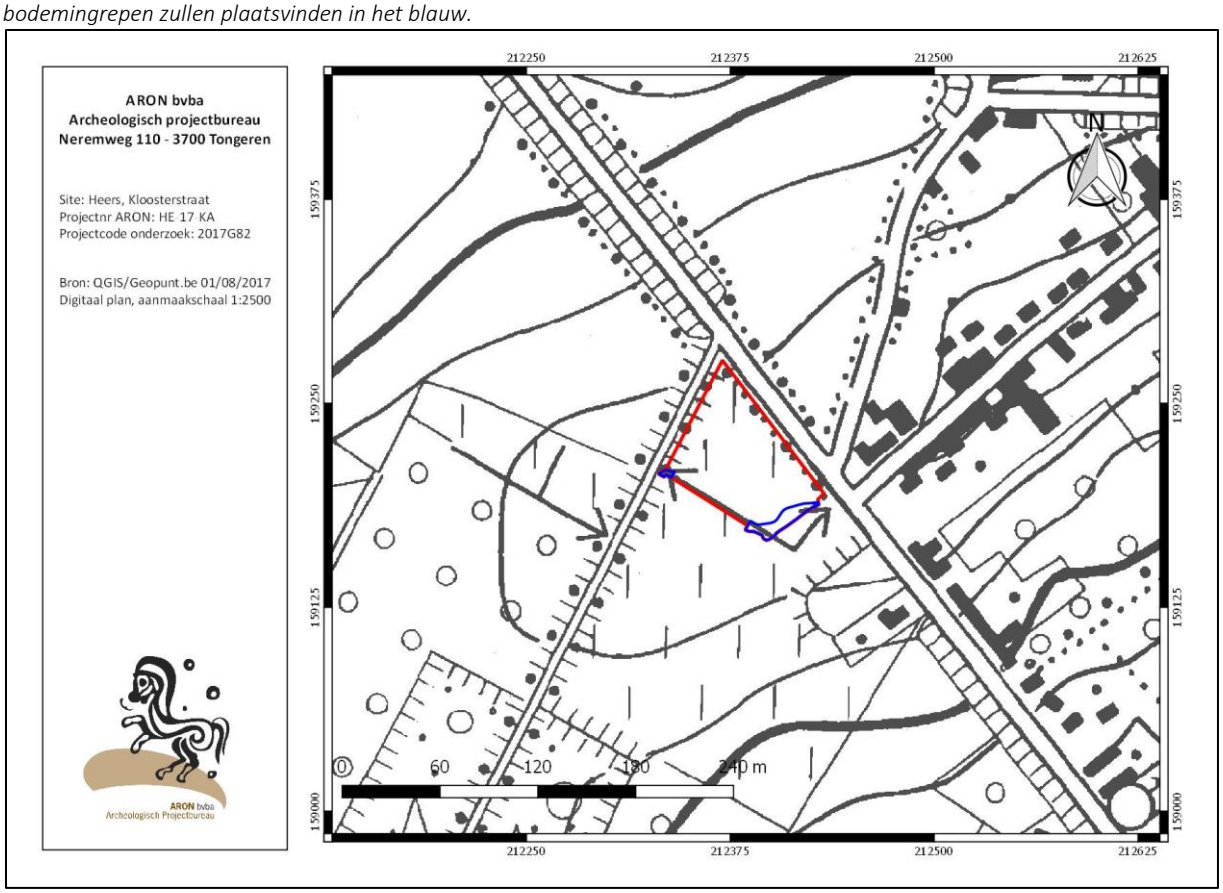
1.1 Administratieve gegevens

Projectcode	2017G82	
Naam en erkenningsnummer Archeoloog **Rechtspersoon**	Hanne De Langhe OE/ERK/Archeoloog/2016/00156 ARON bvba Archeologisch Projectbureau, Neremweg 110, 3700 Tongeren OE/ERK/Archeoloog/2015/00006	
Andere actoren en specialisten binnen het project	**Functie**	**Naam**
	Projectleiding	Elke Wesemael
Extern wetenschappelijk advies	Nvt.	Nvt.
Locatiegegevens	Limburg, Heers, Mechelen-Bovelingen, Kloosterstraat	
Oppervlakte	Het totale projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 5280 m², de zone waar de bodemingrepen plaatsvinden heeft een oppervlakte van ca. 338 m².	
Bounding box coördinaten	X-min, Y-min 212330.77,159166.04 : X-max, Y-max 212432.61,159276.37	
Kadasternummers	Heers, afdeling 11, sectie C: Perceel 92B en openbaar domein	
Thesaurusthermen[4]	Bureauonderzoek, Heers	
Overzichtsplan verstoringen	*Zie afb. 4: Kleurenorthofoto.* [5]	

[4] https://inventaris.onroerenderfgoed.be/thesaurus
[5] Een KLIP-plan werd niet aangevraagd.

Afb. 1: Kadastraal plan met perceelgrenzen en afbakening van het onderzoeksterrein in het rood en de zone waar de bodemingrepen zullen plaatsvinden in het blauw.

Afb. 2: Uittreksel uit de topografische kaart met afbakening van het onderzoeksterrein in het rood en de zone waar de bodemingrepen zullen plaatsvinden in het blauw.

1. 2 Onderzoeksvragen en randvoorwaarden

Volgende onderzoeksvraag zal tijdens het bureauonderzoek behandeld worden:

- Welke doorslaggevend aspect uit de beschrijving van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied, de historische beschrijving, of de bespreking van het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader leidt tot de opmaak van een archeologienota met beperkte samenstelling? Beschrijf dit aspect.

Randvoorwaarden:

Vermits verwacht wordt dat aan de voorwaarden voor de opmaak van een archeologienota met beperkte samenstelling voldaan zal worden, wordt de archeologienota volgens dit traject opgemaakt.

De perceelgrenzen op het kadasterplan komen niet volledig overeen met de aangeduide percelen (92B en openbaar domein). Dit is te wijten aan een fout in de kartering van de kadastrale grenzen. Er is dan ook een ruilingsplan opgemaakt door de landmeter. Enkel perceel 92B en openbaar domein zijn betrokken binnen het huidige project.[6]

1. 3 Beschrijving van de geplande bodemingrepen

De initiatiefnemer plant op een ca. 5280 m² groot terrein ter hoogte van de Kloosterstraat in Heers, kadastraal gekend als Heers, afdeling 11, sectie C, perceel 92B en openbaar domein de verlegging van de Kasteelbeek en een herstel van de bestaande beek (*afb. 3, BIJLAGE 4*). Hiervoor wordt een gedeelte van de bestaande beek gedempt en een nieuwe meander aangelegd in het oosten van het terrein. In het westen van het terrein worden bestaande buizen opgebroken en wordt het profiel van de beek hersteld.

Herstel van de bestaande beek

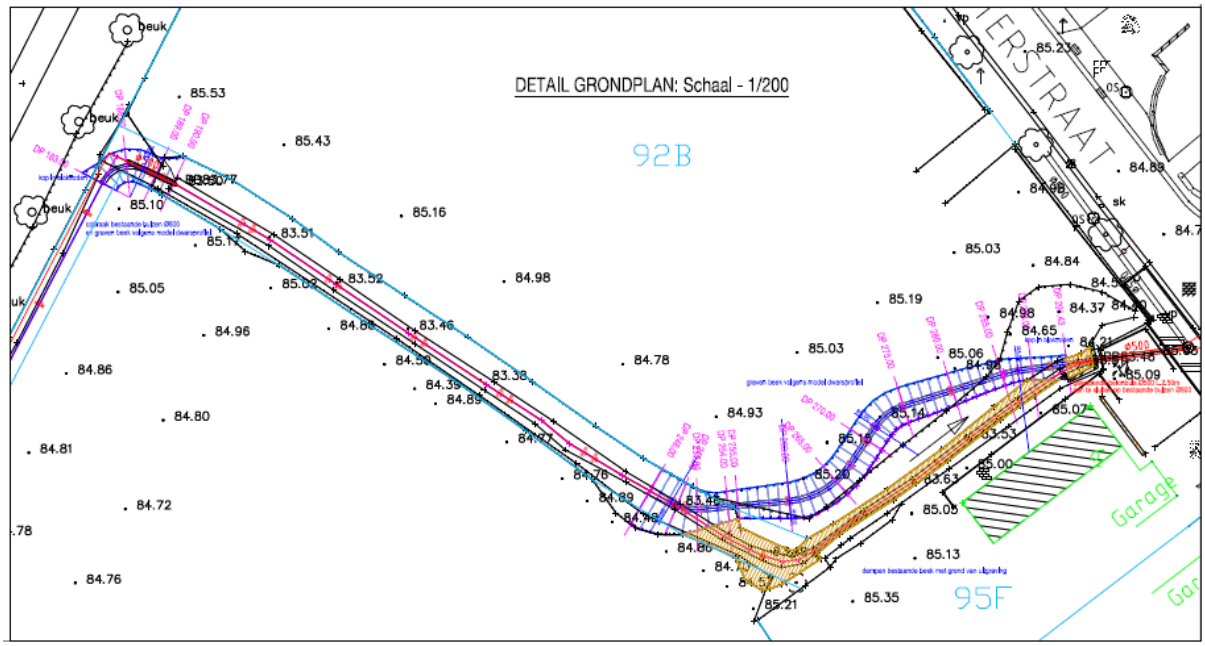
Tussen DP 183 en DP 190.90, in het westen van het terrein, worden de bestaande buizen met een diameter van 500 mm uitgebroken en het profiel van de beek hersteld volgens het model op de dwarsprofielen (*BIJLAGE 5*). De kop wordt aangelegd in blokzoden.

Het bodemniveau van de herstelde beek zal liggen op een niveau 83, 77 m TAW – 83,82 m TAW en is 0,50 m breed. Er wordt noch voor de uitbraak van de bestaande buizen, noch voor het uitgraven van het beekprofiel dieper gegraven dan de ligging van de bestaande buizen. Dit komt neer op een maximale afgraving tot ca. 1,75 m ten opzichte van het huidige maaiveld. Het profiel wordt schuin afgegraven over een hellingsgraad van 45° (4/4), hetgeen minder diepe bodemingrepen veroorzaakt over een breedte van maximaal ca. 1,50 m aan weerszijden van het bodemniveau. Ter hoogte van DP 190 gebeurt slechts een minimale demping, die geen bijkomende bodemingrepen zal veroorzaken en slechts een minimale afgraving.

Vermoedelijk zal de uitvoer van deze werken slechts de door de aanleg van de buizen geroerde bodem aansnijden.

De bodemingrepen zullen machinaal gebeuren d.m.v. een graafmachine.

[6] Schriftelijke communicatie met Y*vo Verhoeven (Provincie Limburg, Dienst Water & Domeinen).*

Afb. 3: Inplantingsplannen (Bron: Provincie Limburg, Dienst Water en Domeinen, digitaal plan, dd08/03/2017, aanmaakschaal 1.200, 2017G82)

Verlegging van de beek

In het oosten van het terrein wordt de bestaande beek gedempt en een nieuwe meander aangelegd. Tussen het te herstellen beekdeel en de nieuwe meander blijft de toestand onveranderd en vinden dus geen bodemingrepen plaats.

Voor het dempen van de bestaande beek zijn geen bijkomende bodemingrepen voorzien, de huidige beekbedding wordt hiervoor enkel opgevuld met grond van de uitgraving van de nieuwe meander.

Het bodemniveau van de nieuwe meander zal op ca. 83,47 - 83,60 m TAW liggen en is 0,50 m breed. Dit komt neer op een maximale afgraving van ca. 1,65 m onder het huidige maaiveld. Het profiel van de nieuwe meander wordt ook hier schuin afgegraven, meestal over een hellingsgraad van 45° (4/4), met uitzondering van DP246, 249 en 251. Deze schuine afgraving veroorzaakt minder diepe bodemingrepen over een maximale breedte van ca. 1,5 m aan weerszijden van het diepste niveau. De verbreding ter hoogte van de profielen 246 – 250 is de bestaande breedte. De uitgraving voor de verlegging met meander bedraagt in totaal 98,238 m³.[7] De oppervlakte van de nieuw aan te leggen meander bedraagt in totaal ca. 115 m² in ongeroerde bodem.

In het uiterste oosten van het terrein wordt een gewapende betonbuis met een diameter van 500 mm en een lengte van 2,5 m aangesloten op bestaande buizen. Deze buis zal op een niveau van 83,47 m TAW aangelegd worden in de loop van de huidige beek, die nadien gedempt wordt. Dit betekent dat voor de aanleg van de buis geen bijkomende bodemingrepen voorzien worden.

Werfzone

De werfzone zal aangelegd worden binnen het huidige projectgebied. Hiervoor worden geen bijkomende bodemingrepen voorzien.

1.4 Werkwijze, verloop en actoren

Gezien het bureauonderzoek betrekking heeft op een terreindeel dat binnen een beschermd monument (ID 3895) en beschermd stads- en dorpszicht (ID 3894) ligt, diende bijzondere aandacht besteed te worden aan de

[7] Schriftelijke communicatie met *Kathleen Meirens & Ivo Verhoeven (Provincie Limburg: Dienst Water en Domeinen).*

confrontatie van de toekomstige werken met het archeologische en historische kader om na te gaan of een doorslaggevend aspect kan leiden tot een archeologienota met beperkte samenstelling. Uit deze confrontatie bleek dat verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst en dat dus effectief een archeologienota met beperkte samenstelling opgemaakt kon worden (*CGP 12.5.3.3*.).

De topografische kaart en kadasterkaart werden in het kader van dit vooronderzoek geraadpleegd en weergegeven. De bodemkaart werd geraadpleegd via dov.vlaanderen.be, maar niet in het bureauonderzoek weergegeven vanwege het gevolgde traject. Andere kaarten werden omwille van dezelfde reden niet geraadpleegd of weergegeven.

Om een inzicht te bekomen in de reeds gekende archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied en zijn directe omgeving werd de Centrale Archeologische Inventaris geraadpleegd.[8] Deze online inventaris, opgesteld door het Agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid, biedt een overzicht van alle tot nu toe gekende archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Voor zover voorhanden werd gebruik gemaakt van verschillende publicaties die betreffende archeologische vondsten en uitgevoerde opgravingen in de omgeving verschenen. Via het Geoportaal van Onroerend Erfgoed werd eveneens de inventaris van de beschermde archeologische sites, de inventaris van vastgestelde archeologische zones en de inventaris van gebieden waar geen archeologie te verwachten valt, geraadpleegd.

Voor het recentere verleden van het studiegebied werden verschillende historische kaarten bestudeerd: de *Villaretkaart* (1745-1748), *Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden*, opgemaakt op initiatief van *Graaf de Ferraris* (1771-1778), de *Atlas der Buurtwegen* (1842), en de *Vandermaelenkaart* (1846-1854). Deze kaarten werden geraadpleegd via de website Geopunt.be. De *Popp-kaart* (1842-1879) bestaat niet voor de regio Heers. Via de website Cartesius.be werden de topografische kaarten uit 1873, 1904, 1939, 1969 en 1981, opgemaakt door het Nationaal Geografisch Instituut en zijn voorgangers, bestudeerd. De kaart van 1989 kon niet geraadpleegd worden, vermits eenzelfde kaart werd weergegeven als deze van 1981. Kaarten die eenzelfde situatie weergaven als eerder afgebeelde kaarten, werden niet meer afgebeeld in het bureauonderzoek. Ook werden oude luchtfoto's die eveneens via de website Geopunt.be (*AGIV*) ontsloten zijn, bestudeerd. Vermits ze hetzelfde landgebruik weergaven als de meest recente orthofoto, worden ze niet in het bureauonderzoek weergegeven.

Specifiek archiefonderzoek werd niet uitgevoerd. Vanwege het gevolgde traject (archeologienota met beperkte samenstelling).

Een visuele terreininspectie werd niet uitgevoerd. Via de meest recente orthofoto kon namelijk een beeld bekomen worden van de huidige inrichting en de gaafheid van het onderzoeksgebied.

Ook een KLIP-plan werd niet aangevraagd vanwege het gevolgde traject.

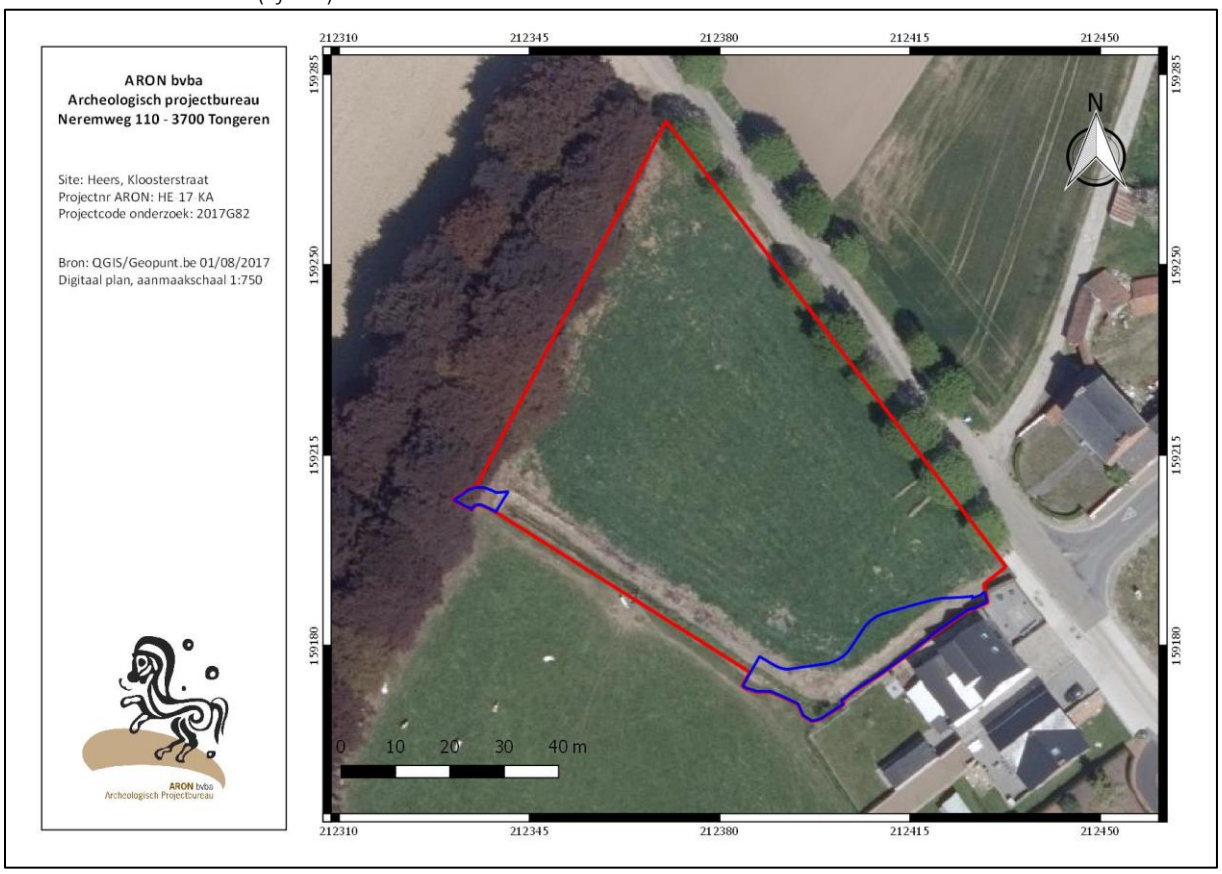
Het bureauonderzoek werd uitgevoerd door *Hanne De Langhe* van het archeologisch projectbureau *Aron bvba* en intern begeleid door *Elke Wesemael*.

[8] https://geo.onroerenderfgoed.be/ en http://cai.onroerenderfgoed.be/

2 Assessment

2.1 Situering van het onderzoeksgebied

Het ca. 5280 m² groot onderzoeksterrein, kadastraal gekend als Heers, afdeling 11, sectie C, perceel 92B en openbaar domein, is gesitueerd ten zuidwesten van de Kloosterstraat in Mechelen-Bovelingen (gemeente Heers). Op de noordoostelijke grens van het projectgebied staan een aantal bomen langs de Kloosterstraat, de zuidelijke grens van het terrein wordt gevormd door de Kloosterbeek, de noordwestelijke grens door de met bomen omzoomde dreef naar het Kasteel van Bovelingen, dat op ca. 380 m ten zuidwesten van het onderzoeksterrein gesitueerd is. Het onderzoeksterrein wordt ingenomen door de eerder vernoemde Kloosterbeek in het zuiden en weiland in het noorden (*afb. 4*).

Afb. 4: Kleurenorthofoto met aanduiding van de zone waar de bodemingrepen zullen plaatsvinden (blauw).

2.2 Historische en archeologische situering

Historische situering

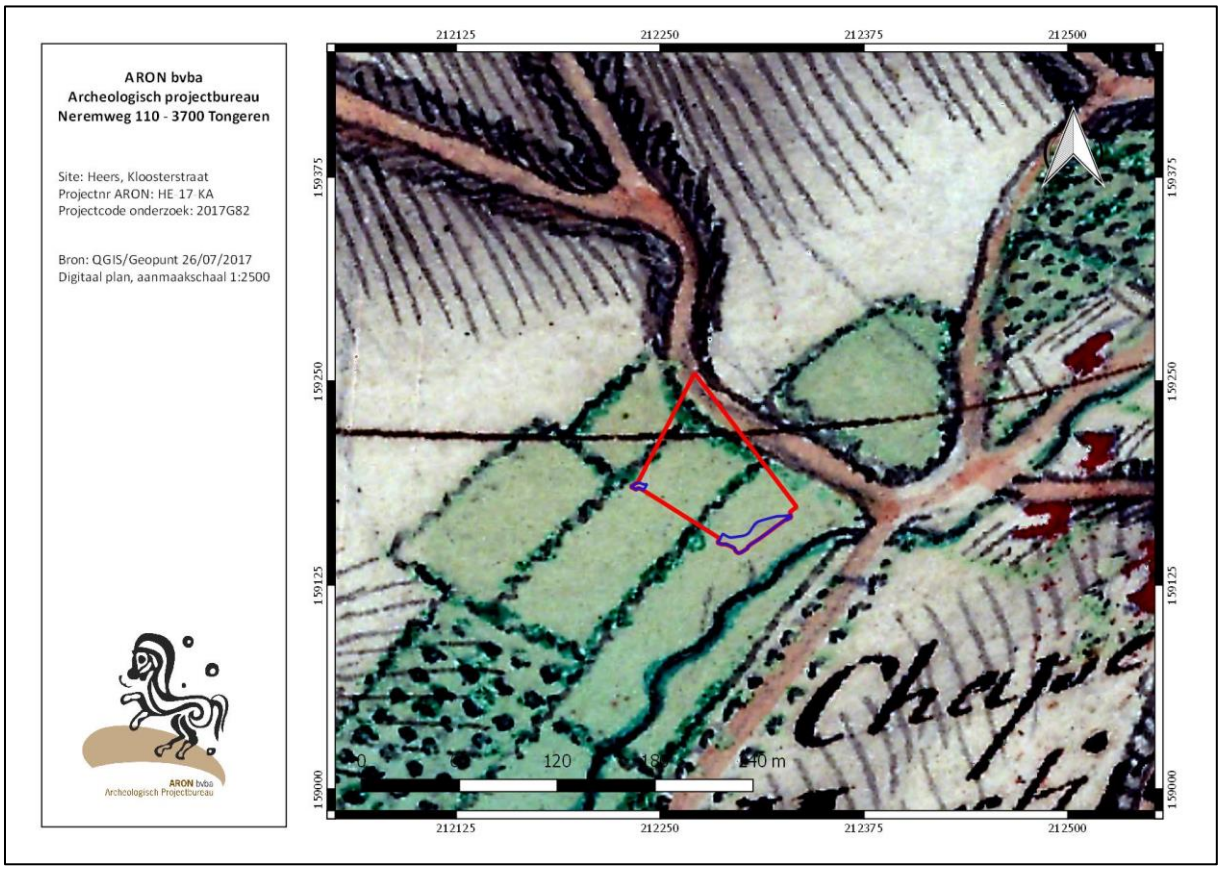
Volgens de historische kaarten was de zone waar bodemingrepen zullen plaatsvinden op het onderzoeksterrein in het verleden steeds onbebouwd.

Op de *Villaretkaart* (1745-748) kan het terrein schematisch ten zuiden van de voorloper van de huidige Kloosterstraat en ten noordwesten van de toenmalige Kasteelbeek gesitueerd worden. Het terrein is volledig onbebouwd en in gebruik als weide (*afb. 5*). De voorloper van de Kloosterstraat liep mogelijk deels over het terrein, maar buiten de terreindelen waar bodemingrepen zullen plaatsvinden in het kader van het huidige project. De voormalige Kasteelbeek stroomde volledig ten zuidoosten van het terrein.

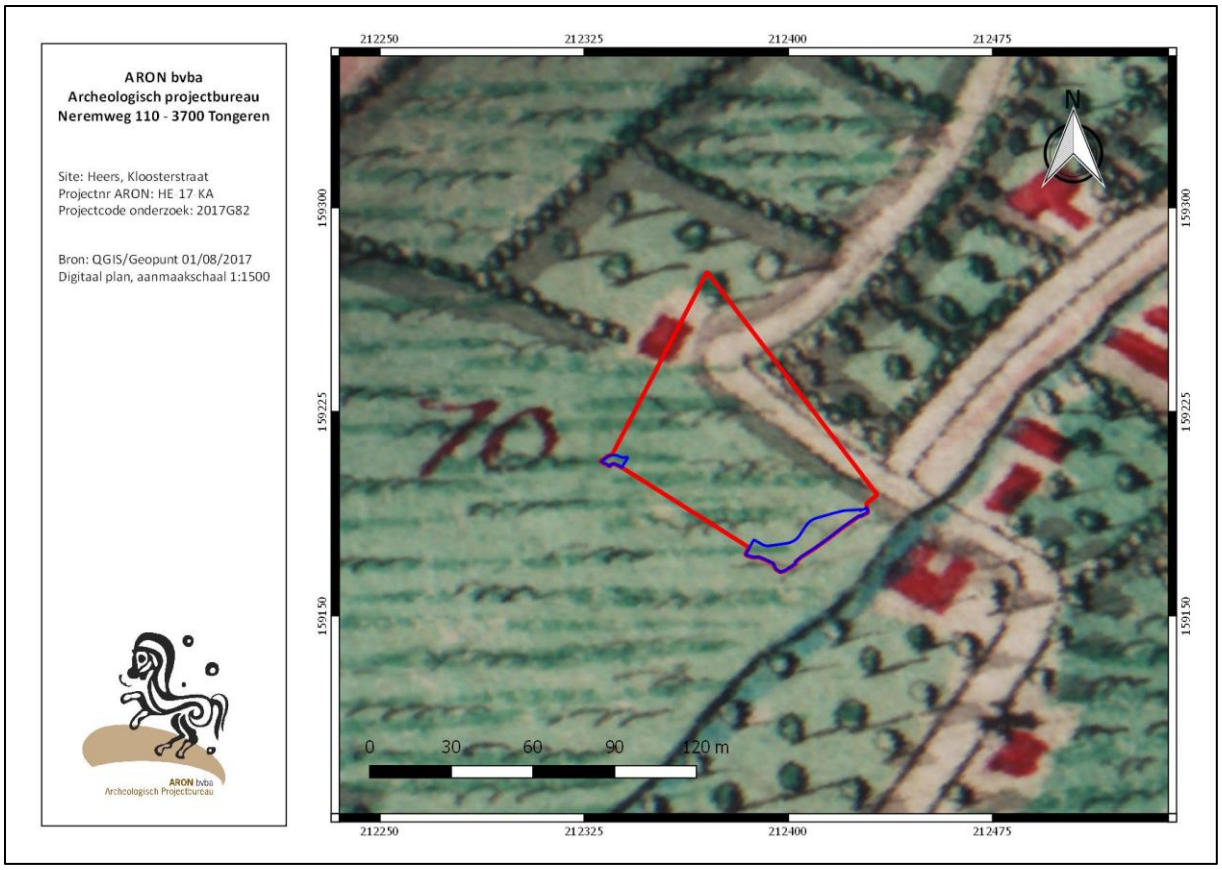
Op de *Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden*, opgesteld op initiatief van *Graaf de Ferraris* (1777), staat een gebouwtje op de noordwestelijke grens van het onderzoeksterrein (*afb. 6*). In het noordoosten loopt de voorloper van de huidige Kloosterstraat nog deels over het terrein. Deze constructies situeren zich echter buiten de terreindelen waar bodemingrepen zullen plaatsvinden binnen het huidige project. De rest van het terrein werd nog ingenomen door weiland. Aan de overkant van de Kasteelbeek staat een vierkantshoeve gekarteerd.

Op de *Atlas der Buurtwegen* en de *Vandermaelenkaart* is het terrein volledig onbebouwd en in gebruik als weiland (*afb. 7 - 8*). Ook de bebouwing aan de overkant van de Kasteelbeek is verdwenen. De Kloosterstraat volgt haar huidige tracé ten noordoosten van het terrein, ten noordwesten is de oprijlaan naar het Kasteel van Bovelingen gekarteerd en de Kasteelbeek volgt min of meer haar huidige loop ter hoogte van de zuidelijke perceelgrenzen. Aan de overzijde van de Kloosterstraat wordt op deze kaarten een vierkantshoeve gekarteerd die ook op latere kaarten zichtbaar zal blijven.

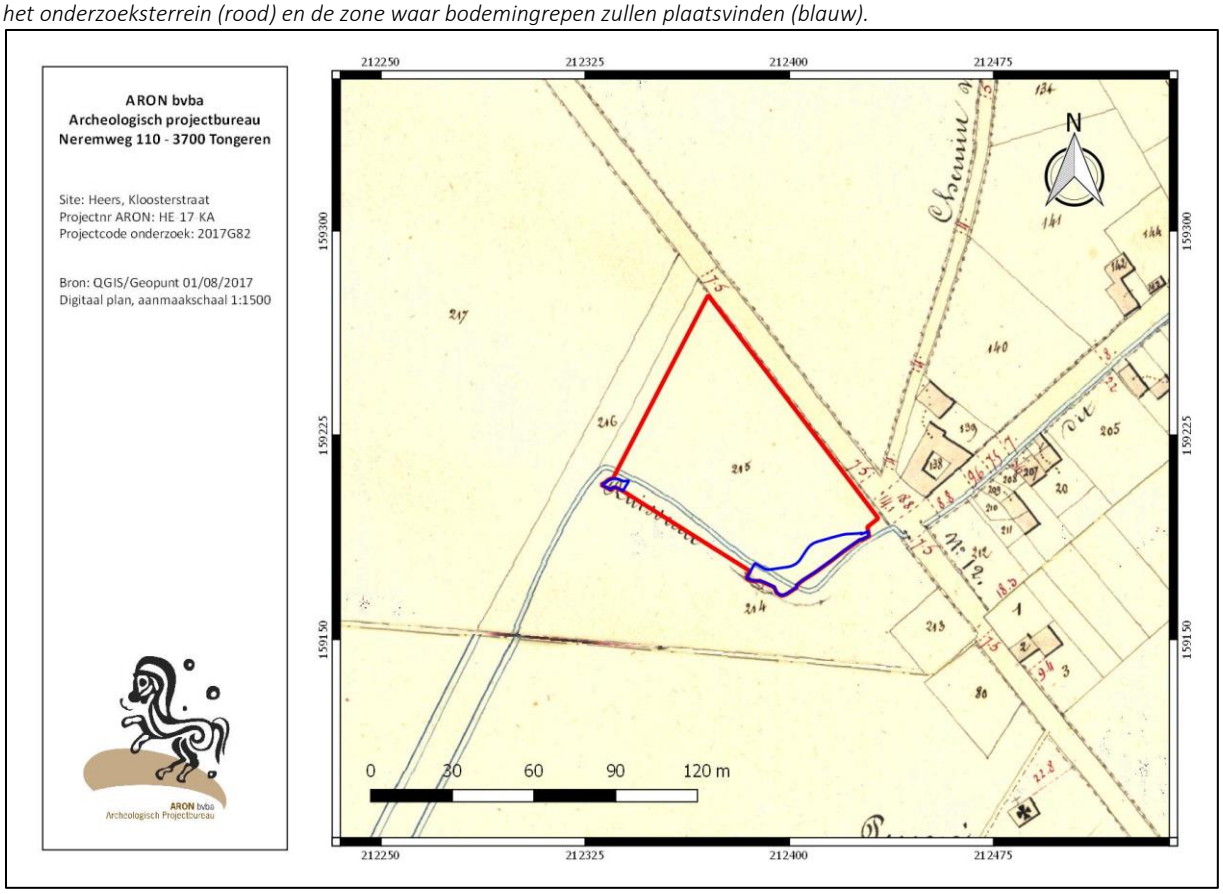
Ook op de topografische kaarten van 1873 – 1981 wordt steeds een onbebouwd onderzoeksterrein gekarteerd met ter hoogte van de zuidelijke perceelgrenzen de loop van de Kasteelbeek, die op de kaarten van 1873 en 1904 zuidwestelijker stoomt en in 1939 en 1969 licht gewijzigd wordt (*afb. 9 - 12*). Dit kan erop wijzen dat er hier toen al werken hebben plaatsgevonden om de beek te verleggen, maar zeker voor 1873 en 1904 kan er ook sprake zijn van een afwijking in de kartering. Het terrein was steeds beplant met loofbomen, pas op de kaart van 1981 wordt terug weiland gekarteerd. Waar de hoogtelijn van 35 m TAW het terrein op de kaarten van 1873 – 1939 nog doorkruiste, verschoof deze in zuidwestelijke richting vanaf de kaart van 1969, hetgeen kan wijzen op ophogingswerken in de zuidwestelijke hoek van het terrein.

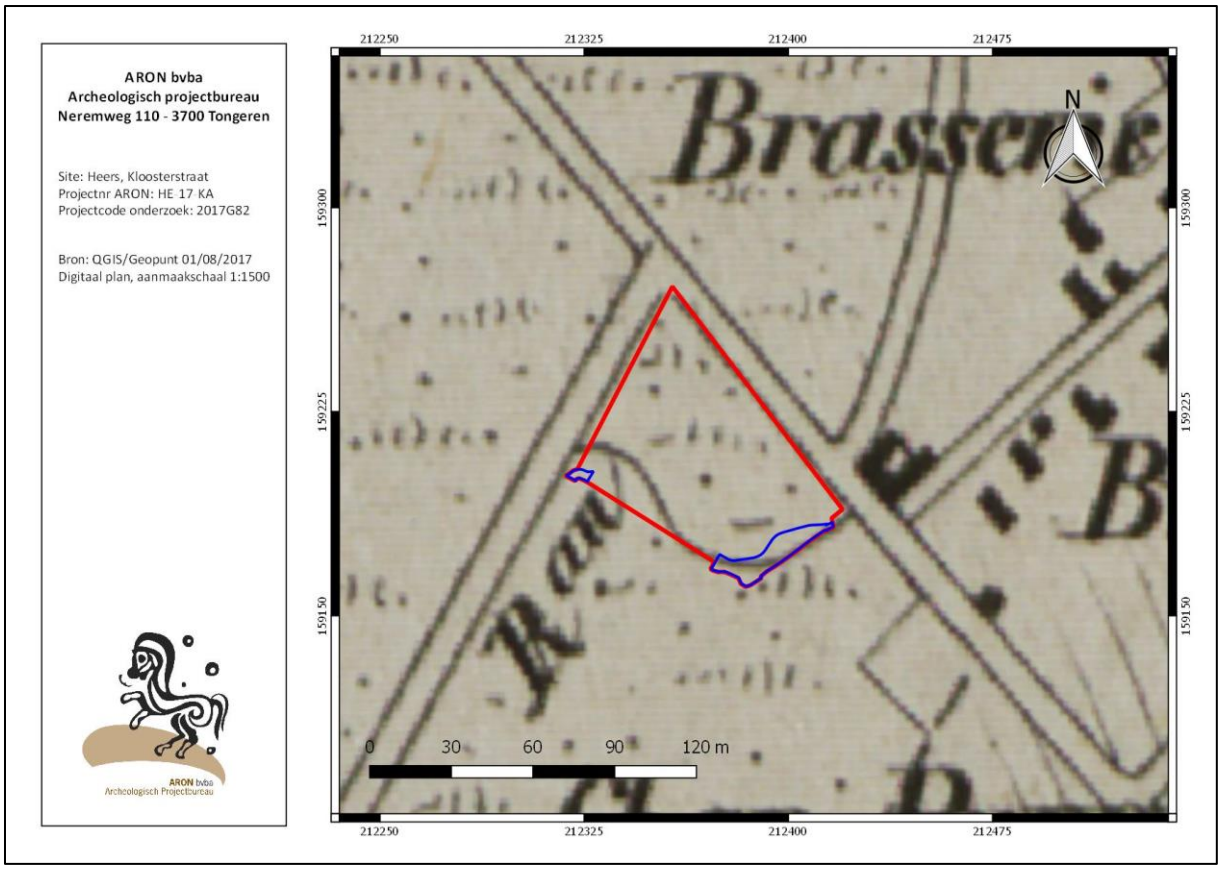
Afb. 5: Villaretkaart (1745-1748) met aanduiding van het onderzoeksterrein (rood) en de zone waar bodemingrepen zullen plaatsvinden (blauw).

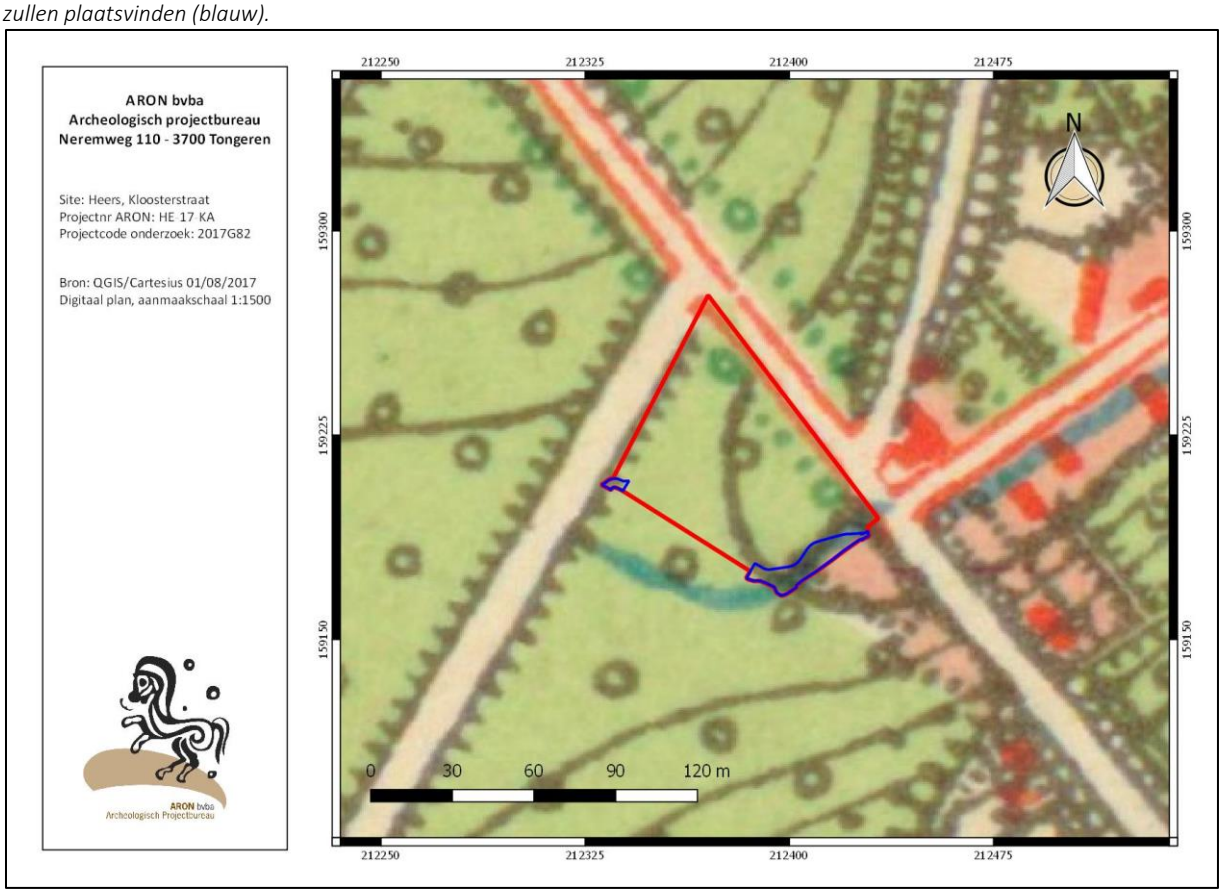
Afb. 6: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgesteld op initiatief van Graaf de Ferraris (1777) met aanduiding van het onderzoeksterrein (rood) en de zone waar bodemingrepen zullen plaatsvinden (blauw).

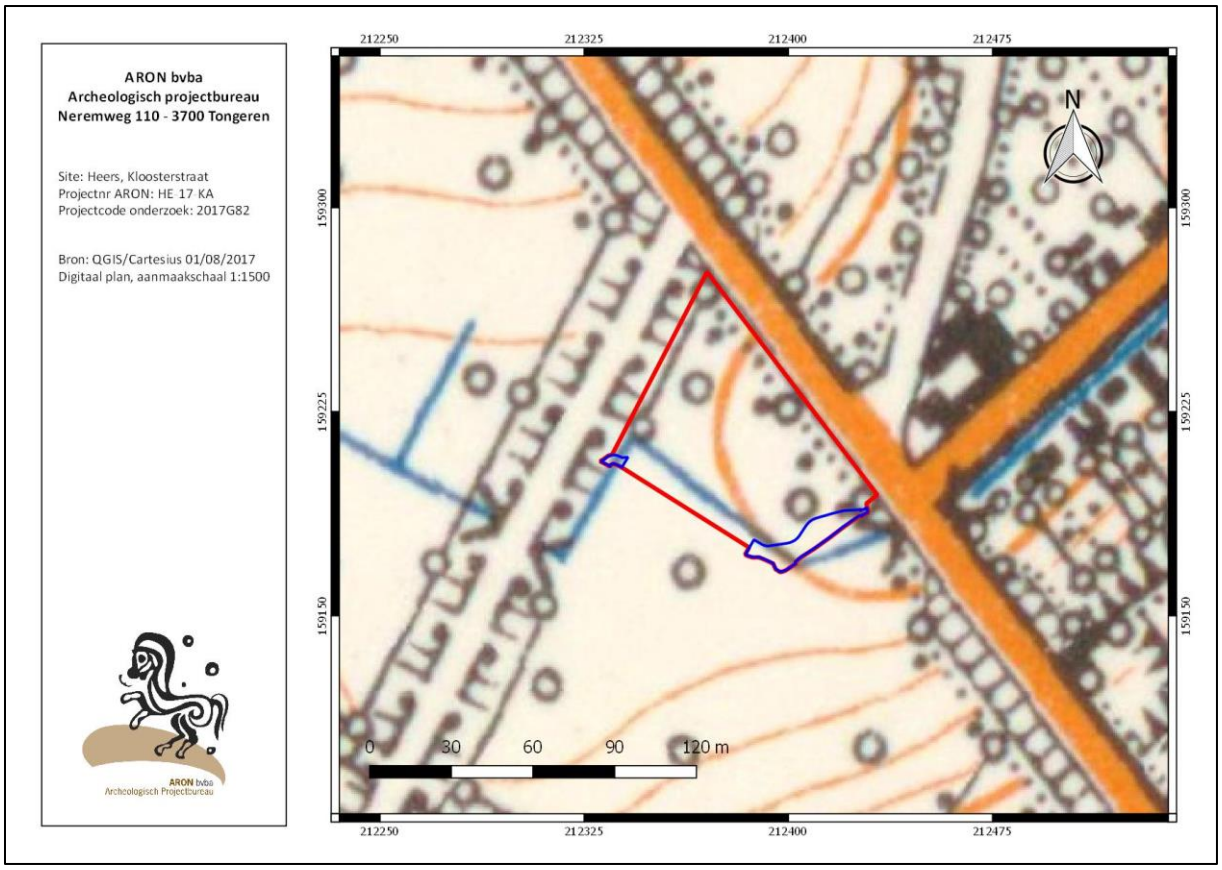
Afb. 7: Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het onderzoeksterrein (rood) en de zone waar bodemingrepen zullen plaatsvinden (blauw).

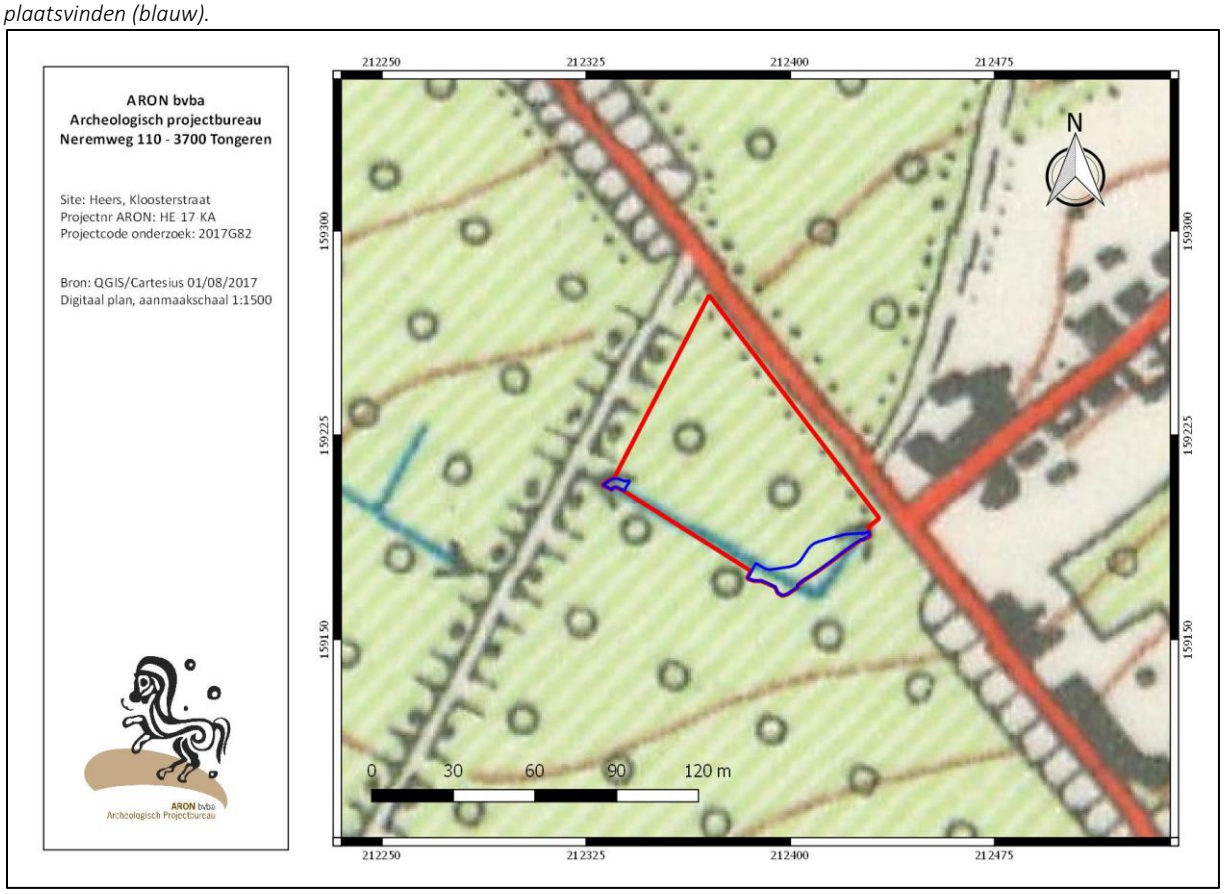
Afb. 8: Vandermaelenkaart (1846-1854) met aanduiding van het onderzoeksterrein (rood) en de zone waar bodemingrepen zullen plaatsvinden (blauw).

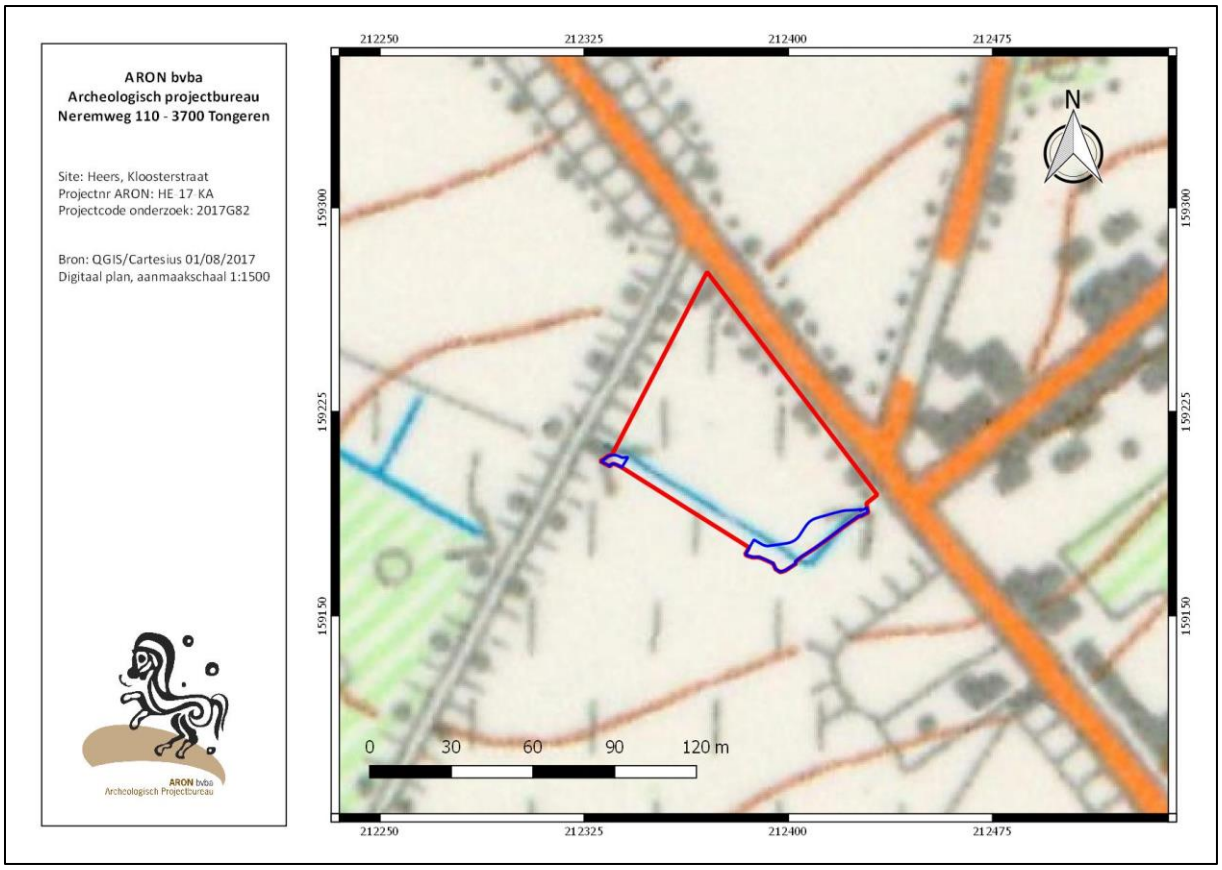
Afb. 9: Topografische kaart uit 1873 met aanduiding van het onderzoeksterrein (rood) en de zone waar bodemingrepen zullen plaatsvinden (blauw).

Afb. 10: Topografische kaart uit 1939 met aanduiding van het onderzoeksterrein (rood) en de zone waar bodemingrepen zullen plaatsvinden (blauw).

Afb. 11: Topografische kaart uit 1969 met aanduiding van het onderzoeksterrein (rood) en de zone waar bodemingrepen zullen plaatsvinden (blauw).

Afb. 12: Topografische kaart uit 1981 met aanduiding van het onderzoeksterrein (rood) en de zone waar bodemingrepen zullen plaatsvinden (blauw).

Archeologische situering

Op het terrein werd tot heden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Op of in de onmiddellijke omgeving van het onderzoekterrein (<250 m) zijn geen CAI locaties gekend (*afb. 13*).

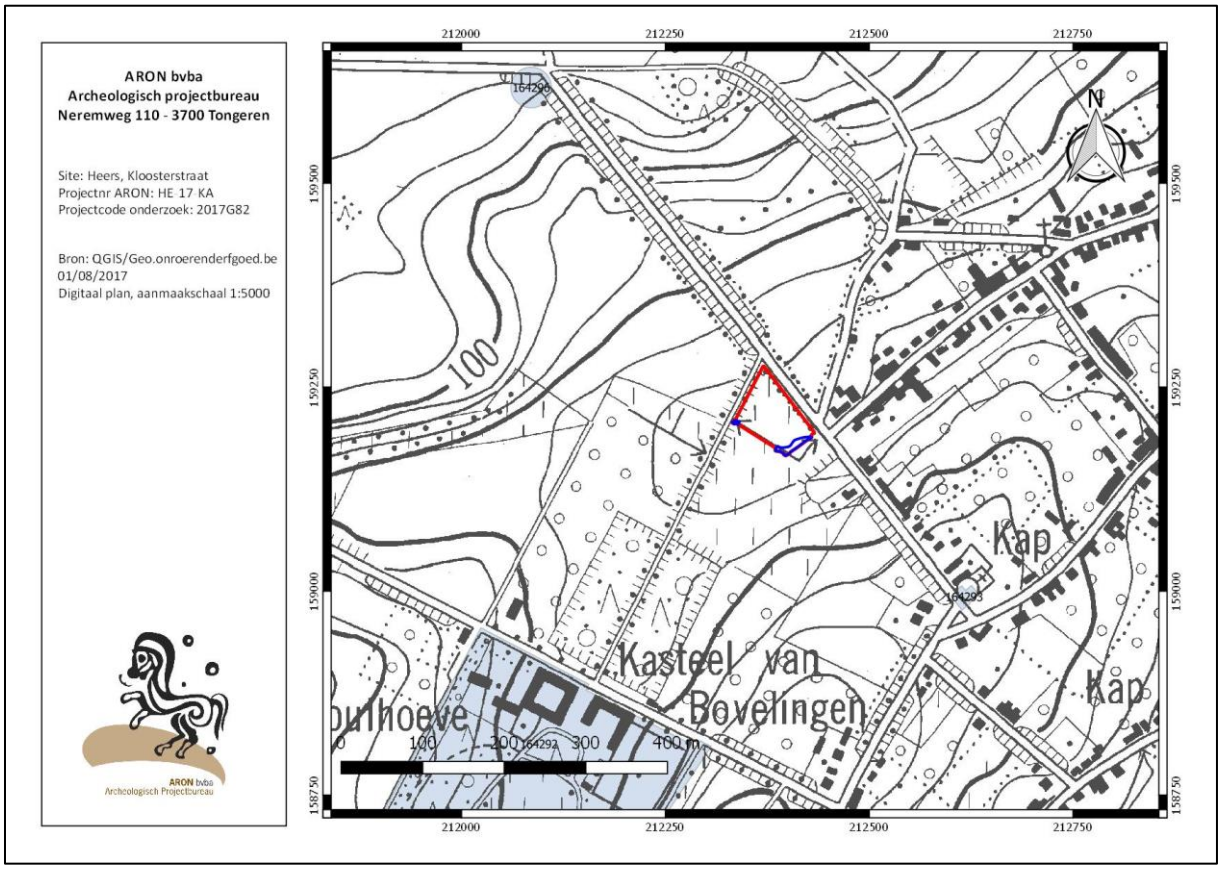
De dichtstbijzijnde CAI locatie (164293) ligt op ca. 260 m afstand van het onderzoeksterrein en geeft de ligging aan van de 18de eeuwse Sint-Martinuskapel zoals zichtbaar is op de *Ferrariskaart*.[9]

Op ca. 380 m ten zuidwesten van het terrein ligt het Kasteel van Bovelingen en bijgebouwen (CAI locatie 164292), daterend uit de late middeleeuwen. Het kasteel van Bovelingen is de kern van het oude goed Bovelingen, ook Schalkhoven genaamd. Jan van Schalkhoven is de oudste gekende eigenaar, vermeld in 1390. Nadien was het kasteel in het bezit van de familie van den Hoven en in 1526 werd het verworven door Aert Schroots, heer van Pepingen. Michel de Borchgrave kocht het kasteel van zijn oom, Henri Schroots, in 1616. Waarschijnlijk bewoonde hij vanaf deze periode het kasteel. In 1651 werd het kasteel door Lorreinse troepen geplunderd.
Het oorspronkelijke kasteel was mogelijk een waterburcht. Waarschijnlijk verving Michel de Borchgrave, wanneer hij het goed in 1616 verwierf, de burcht door een waterkasteel. De gebouwen, zoals beschreven door Saumery (1738-44), en weergegeven op de bijhorende tekening van Remacle Leloup, geven hiervan een beeld. Het kasteel bestaat uit gebouwen in Maasstijl, rondom twee achter elkaar gelegen binnenplaatsen, waarvan het voorste, aan de oostzijde, de gesloten hoeve is. Het kasteel was voorzien van een Franse tuin met formele vijverpartijen.[10]

CAI locatie 164296, gelegen op ca. 430 m ten noordwesten van het onderzoeksterrein, geeft de locatie van een verdwenen windmolen uit de 18de eeuw weer, eveneens gekarteerd op de *Ferrariskaart*..[11]

[9] https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/164293
[10] https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/164292
[11] https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/164296

Andere CAI locaties in de omgeving liggen op meer dan 500 m afstand van het onderzoeksterrein en worden omwille van het gevolgde traject dan ook niet verder omschreven vermits ze niet relevant zijn.

Afb. 13: Topografische kaart met overlay van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI locaties) in het lichtblauw en de CAI gebeurtenissen in het lichtgroen, het onderzoeksgebied (rood) en de zone waar bodemingrepen zullen plaatsvinden (blauw).

2.3 Impact van de bodemingrepen en kenniswinst

De initiatiefnemer plant op een ca. 5280 m² groot terrein de verlegging en het herstel van de Kasteelbeek.

Hiervoor vinden in principe bodemingrepen plaats over een oppervlakte van ca. 338 m². De bodemingrepen in het westen van het terrein, waar de beek hersteld wordt, vinden overwegend plaats in naar alle waarschijnlijkheid reeds geroerde bodem voor de aanleg van de momenteel aanwezige buizen. Het dempen van de huidige beekbedding brengt geen bijkomende bodemingrepen met zich mee, vermits enkel opvullingen plaatsvinden. De aanleg van een aansluitingsbuis in het noordoosten van het terrein gebeurt eveneens binnen de huidige beekbedding, waardoor ook hier geen bijkomende bodemingrepen in ongeroerde bodem nodig zijn.

Vermits de boven vermelde bodemingrepen bijna volledig plaatsvinden in een zone waar de bodem in het verleden reeds geroerd werd, wordt hier geen of slechts een zeer geringe impact verwacht op het eventueel aanwezige archeologische bodemarchief.

Het bodemniveau van de nieuwe meander die aangelegd wordt in het oosten van het terrein, is 0,50 m breed en wordt uitgegraven in vermoedelijk ongeroerde bodem tot op een diepte van ca. 1,65 m onder het huidige maaiveld. Het profiel van de nieuwe meander wordt schuin afgegraven, meestal over een hellingsgraad van 45° (4/4). Deze schuine afgraving veroorzaakt minder diepe bodemingrepen over een maximale breedte van ca. 1,5 m aan weerszijden van het diepste niveau. De verbreding ter hoogte van de profielen 246 – 250 is de bestaande breedte. De uitgraving voor de verlegging met meander bedraagt in totaal 98,238 m³.[12] De oppervlakte van de

[12] Schriftelijke communicatie met *Kathleen Meirens & Ivo Verhoeven (Provincie Limburg: Dienst Water en Domeinen).*

nieuw aan te leggen meander bedraagt in totaal slechts ca. 115 m² in ongeroerde bodem. Hier zullen eventueel aanwezige archeologische resten uiteraard vergraven worden indien de moederbodem aangesneden wordt.

De geringe oppervlakte van de uitgravingen in ongeroerde bodem, gecombineerd met de afwezigheid van indicaties voor archeologisch erfgoed op het terrein, m.n. de afwezigheid van CAI locaties in de onmiddellijke omgeving en de afwezigheid van structuren op de historische kaarten, maakt dat de kans echter zeer gering is dat verder onderzoek van de huidige projectzone zal leiden tot nuttige kenniswinst. Bovendien zijn mogelijk initieel aanwezige oudere (bv. prehistorische) resten waarschijnlijk reeds vergraven, vermits de loop van de beek in het verleden hoogstwaarschijnlijk verlegd werd.

2.4 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvraag werd tijdens het bureauonderzoek behandeld:

- **Welke doorslaggevend aspect uit de beschrijving van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied, de historische beschrijving, of de bespreking van het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader leidt tot de opmaak van een archeologienota met beperkte samenstelling? Beschrijf dit aspect**.

De bespreking van de historische en archeologische situering en de confrontatie hiervan met de toekomstige werken toont aan dat verder onderzoek van het terrein in het kader van toekomstige werken met aantoonbare zekerheid niet zal leiden tot kenniswinst.

Studie van de cartografische bronnen toont aan dat de zones binnen het projectgebied waar bodemingrepen zullen plaatsvinden in het verleden steeds onbebouwd waren en in gebruik waren als weiland of boomgaard. De loop van de beek werd in het verleden reeds verlegd, hetgeen oudere archeologische bodemsporen of sites verstoord heeft ter hoogte van de vroegere en huidige beekbedding.

Het archeologische kader toont aan dat er op of in de onmiddellijke omgeving van het terrein geen CAI locaties gekend zijn.

Het ontbreken van indicaties voor de aanwezigheid van archeologisch erfgoed op het terrein in combinatie met de geringe verstoringen over een oppervlakte van slechts ca. 115 m² in mogelijk ongeroerde bodem, maakt dat de kans zeer gering is dat verder onderzoek van de huidige projectzone zal leiden tot nuttige kenniswinst.

2.5 Datering en interpretatie

Het onderzoeksterrein is enkel in de 18de eeuw bebouwd geweest buiten de zone waar de huidige bodemingrepen zullen plaatsvinden. De rest van het terrein is steeds in gebruik geweest als weide of boomgaard. Waar de Kasteelbeek aanvankelijk ten zuidoosten van het terrein lag, vormt deze sinds de 19de eeuw de zuidoostelijke en zuidwestelijke perceelgrens van het terrein. De loop van de beek werd sindsdien mogelijk enkele malen verlegd, hetgeen oudere bodemsporen of sites vermoedelijk verstoord heeft.

3. Samenvatting

De initiatiefnemer plant op een ca. 5280 m² groot terrein ter hoogte van de Kloosterstraat in Mechelen-Bovelingen (gemeente Heers), kadastraal gekend als Heers, afdeling 11, sectie C, perceel 92B en openbaar domein de verlegging van de Kasteelbeek en een herstel van de bestaande beek.

Het onderzoeksterrein wordt momenteel in het zuiden begrensd door de huidige Kasteelbeek en wordt verder ingenomen door weiland.

Uit de confrontatie tussen de toekomstige werken en de bespreking van het onderzochte gebied in zijn historische en archeologische kader bleek dat verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst, vermits de oppervlakte van bodemingrepen die ongeroerde bodem aansnijden beperkt is (ca. 115 m²) en in de onmiddellijke omgeving geen indicaties aanwezig zijn voor de aanwezigheid van archeologisch erfgoed. De zones waar bodemingrepen zullen plaatsvinden waren immers steeds onbebouwd en in de onmiddellijke omgeving zijn geen CAI locaties gekend. Bovendien werd de loop van de Kasteelbeek in het verleden gewijzigd, hetgeen vroegere archeologische sporen of vondstlocaties vermoedelijk verstoord heeft.

Bijgevolg werd dan ook een archeologienota met beperkte samenstelling opgemaakt en wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd.

BIBLIOGRAFIE

CGP: Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 2.0.

Websites:

dov.vlaanderen.be

http://cai.onroerenderfgoed.be

http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1024695&param=inhoud&ref=search

http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1023317&param=inhoud&ref=search

https://geo.onroerenderfgoed.be/

https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten

https://inventaris.onroerenderfgoed.be/thesaurus

https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/content/images/Code_van_Goede_Praktijk.pdf

https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/projects/downloads/Begrippenlijst_feb2013.pdf

https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/news/downloads/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf

www.cartesius.be

www.geopunt.be

www.onroerenderfgoed.be/assets/files/content/downloads/140915_LV_RWO_Brochure_regelgeving.pdf

Neremweg 110 · B-3700 Tongeren • T +32(0) 12 22 52 50 • F +32(0) 12 77 00 34 • info@aron-online.be • www.aron-online.be